

Işgaldan azad edilmiş ərazilərin yeni-dən qurulması, bərpası və sonrakı mərhələlərdə dayanıqlı inkişafına nail olunması üçün önəmli strateji istiqamətlər-dən biri bölgənin minalardan, partlamamış hərbi sursatdan, tərkibində partlayıcı olan qurğulardan və digər partlayıcı qalıqlardan təmizlənməsi vasitəsilə əhalinin, infrastruktur və istehsal obyektlərinin, həmçinin strateji əhəmiyyətli tikililərin və binaların təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir. Bu ərazilərdə enerji infrastrukturunun qurulması və regionun enerji, o cümlədən bərpa olunan enerji potensialından səmərəli istifadə çərçivəsində əhalinin infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması və layiqli həyat şəraitinin yaradılması üçün elektrik, su, qaz, istilik təchizatı və kanalizasiya xidmətlərinin qurulması istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirilir. İşgaldan azad olunmuş ərazilərimizin hər biri, məhz Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Ağalı kimi müasir məkana çevrilir və buranın əzəli sakinləri mərhələli olaraq rahat, təhlükəsiz bir şəraitde bu yerlərde qayıdır.

Ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasının işgaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış" dair I Dövlət Programı'nın təsdiq edilmesi Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bərpa və quruculuq işlərinin daha da vüset almasına böyük təkandır. Sərəncamda vurğulandığı kimi, Azərbaycan Respublikası öz torpaqlarını azad etmekle tarixi inkişafının irimiqyaslı bərpa-quruculuq layihələri ilə səciyyələnən, dayanıqlı sülhə, tərəqqiyə əsaslanan və bir çox ölkələr üçün nümunə olan yeni mərhəlesinə qədəm qoyub.

BİRİNCİ PİLOT LAYİHƏ - AĞALI KƏNDİ

Yaşıl enerji zonası elan edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda genişmiqyaslı layihələr həllini tapır. Məlumdur ki, birinci pilot layihə olan "Ağalı kənd" layihəsi Zəngilanın icra edildi. 2022-ci ilde Ağalıya köç başlandı. Bu gün Ağalı kəndi dönyanın en müasir kəndlərindən birinə çevrilib. Azərbaycanın işgaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağalı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağalı kəndinə sakinlərin köçürülməsi ilə başlanıldı. Tariximizə yazılın Böyük Qayıdış ilk karvanı əzəli torpaqlımıza yol aldı. Qısa bir zamanda reallaşan infrastruktur layihələr, abadlıq və quruculuq işləri Azərbaycanın iqtisadi gücünü bir daha ortaya qoymuş oldu. Birinci pilot layihə Zəngilanın Ağalı kəndində həyata keçirildi. Yenidən qurulan Ağalı kəndi müasir tələblərə uyğun olaraq quruldu. Xatırladaq ki, Birinci, ikinci, Üçüncü Ağalı kəndləri 2020-ci ilin oktyabrın 28-de işgalçılardan azad edildi. Altı aydan sonra Ağalıda yeni kəndin təməl daşı qoyuldu. Ağalı kəndinə əhalinin köçürülməsi Böyük Qayıdışın ilk sorağı idi.

Bütün bunlarla yanaşı, bir çox kəndlərdə artıq inşaat işlərinə başlanıldı və rələnlə olaraq davam etdirilir. "Bu, doğrudan da böyük xoşbəxtlikdir. Həm müharibədə qalib olmaq, xalqımızın ümidişlərini doğrultmaq, eyni zamanda, qurub-yaratmaq - bundan böyük xoşbəxtlik ola bilməz", - deyə bildirən Prezident vurğulayıb ki, bu, bir daha xalqımızın böyüklüyünü göstərir ki, xalqımız doğrudan da uzun iller ərzində əyilmədi və öz kimliyini unutmadı: "Zəngilanın Ağalı kəndində uşaqların baxışlarını, gülüşlərini görəndə vallah, adam sanki uçur. Axi onlar bu yerləri ancaq kitablarında görüb, məktəblərdə eşidiblər, valideynlərindən, babalarından, nənələrindən eşidiblər, amma indi gəliblər oraya. Torpaq çəkir və əminəm ki, bizim keçmiş kökünlərimizin hamısı qayıdaq".

MİNALARIN TƏMİZLƏNMƏSİ: MALİYYƏ VƏ VAXT İTKİSİ

Bu gün həmin ərazilərdə genişmiqyaslı layihələr icra olunur. Bir sıra magistral avtomobil yolları, dini-tarixi abidələr, infrastruktur layihələri icra olunub və bu davamlı həyata keçirilir. Yollar, elektrik xələri, su xələri, hava limanları, dəmər yolları salınır.

Əlbəttə ki, bu gün işgaldan azad olunan ərazilərin minalardan təmizlənməsi də əsas məsələlər sırasındadır. Bildiyimiz kimi, Ermənistan Ağdam, Füzuli və Zəngilan rayonlarında basıldırdığı tank və piyada əleyhinə minaya dair xəritələrini Azərbaycana təhvil verib. Bu Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi uzaqgörən siyasetinin məntiqi nəticəsi idi. İlk olaraq Ağdamda, daha sonra isə Füzuli və Zəngilanda basıldırmış minaların xəritələrinin Ermənistandan alınması on minlərlə vətəndaşın, o cümlədən, minatəmizləyənlərin həyatının təhlükədən xilası deməkdir. Minaların təmizlənməsi maliyə itkisi ilə yanaşı, vaxt itkisinə də səbəb olur. Ermənistanın basıldırdığı minalar mülki əhalinin təhlükəsizliyi, sağlamlığı və həyat üçün ciddi təhlükə töredir və ya azad edilmiş ərazilərdə sosial-iqtisadi inkişafa mane olur.

"Azərbaycan 30 ilə yaxın davam edən münaqişə və torpaqlarının Ermənistandan tərefindən işgali nəticəsində ərazilərinin minalarla çirkənməsi problemindən əziyyət çəkir və dünyada minalarla ən çox çirkənmiş ölkələr sırasındadır. Ölkə ərazisinin təxminən 12 faizi ilkin qiymətləndirmələrə görə 1,5 milyon mina və naməlum sayıda partlamamış hərbi sursatlarla çirkəndirilib". Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirib. Cənab Prezident qeyd edib ki, ümumiyyətdə Ermənistandan Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzünün başlığı dövrdən indiyədək 3400-dən çox vətəndaşımız minalardan zərər çəkmışdır, onlardan 358-ni usaqlar, 38-ni isə qadınlar teşkil edir: "Mina qurbanlarının sayının gündən-güne artırmasının əsas sebəbleri sırasında Ermənistandan Azərbaycan ərazisində basıldırdığı minaların dəqiq xəritələrini təqdim etməkdən imtina etməsi, keçmiş təmas xəttinin arxasında yerləşən yollara, qəbiristanlıqlara, mülki təyinatlı digər obyektlərə tələxarakterli minalar yerləşdirməsidir."

KEÇMİŞ MƏCBURI KÖÇKÜNLƏRİN ÖZ EVLƏRİNƏ QAYITMASINDA CİDDİ MANEƏ

Azərbaycan minadan əziyyət çəkən bir dövlətdir. Göründüyü kimi, Azərbaycan Ermənistandan tərefindən ərazilərimizin 30 ilə yaxın davam edən hərbi işgali zamanı, habelə hazırlı postmunaqişə dövründə mina tehdi-dindən əziyyət çəkən, çoxsaylı mina qur-

banları verib. Ermənistandan tərefində hətta postmunaqişə dövründə belə davam etdirilən mina təhdidi bölgədə aparılan bərpa və yenidənqurma işlərini, keçmiş məcburi köçkünlərin öz torpaqlarına qayıdış prosesini lengitmək yanaşı, vətəndaşlarımızın həyat və sağlamlıqları üçün ciddi təhlükə mənbəyi olaraq qalmaqdadır.

44 günlük Vətən müharibəsi və münaqişənin bitməsindən sonra belə Ermənistandan üzərinə götürdüyü öhdəliklərinə zidd olaraq, Laçın yolundan qeyri-qanuni məqsədlər, o cümlədən mina təhdidinin davam etdirilməsi məqsədile istifadə edib. 2022-ci ilde Laçın və Kəlbəcər rayonlarının ərazisində 2021-ci il Ermənistandan istehsalı olan 2700-dən çox piyada əleyhine minanın aşkar edilməsi bu faktı təsdiqləyir. 2023-cü ilin sentyabr ayında antiterror tədbirlərindən sonra, Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində və bu ərazilərin perimetrləri boyunca 500 min-dən artıq mina basıldırdığı faktının aşkarlanması bu təhdidin miqyasını sübut edən faktlardır. Bu, eyni zamanda, son onilliklər ərzində Ermənistandan tərefindən guya minaların istehsal və ixrac olunmadığı barədə bəyannatların heç bir əsasının olmadığı nümayiş etdirilib. İndiyədək baş vermiş mina hadisələrinin coğrafiyası, onların əksəriyyətinin keçmiş təmas xəttindən konarda, xüsusi mülki obyektlərin, yaşayış məntəqələrinin, habelə məzarlıqların yerləşdikləri məkanlarda baş verməsi Ermənistandan mina təhdidinin məqsədönlü şəkildə mülki əhalinin arasında itkilerin çox olmasına yönəldiyini sübut edir. Bu da öz növbəsində Ermənistandan tərefindən azərbaycanlılla qarşı mövcud etnik nifret və dözümsüzlüyün növbəti təzahürürdür. "Minaların təmizlənməsində üzləşdiyimiz çətinliklər, eyni zamanda, yenidənqurma və bərpa işlərinə əngel yaradır, 800 min keçmiş məcburi köçkünlərin öz evlərinə qayıtmamasına ciddi manə töredir". - deyə bildirən Cənab İlham Əliyev diqqətə çəkib ki, humanitar minatəmizləmə Azərbaycanın dövlət

siyasetinin əsas prioritətlərində biridir və onun teməli Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qoyulmuşdur. Hazırda ölkəmizdə humanitar minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən əsas qurum Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi - ANAMA-dır.

TANK ƏLEYHİNƏ 123 MİNA VƏ 1078 PARTLAMAMIS HƏRBİ SURSAT AŞKARLANARAQ ZƏRƏRSİZLƏŞDIRİLİB